

ÖSSZEFOGLALÓ

a HEFOP 3.5.1. jelű, „Korszerű felnőttképzési módszerek kifejlesztése és alkalmazása” című központi intézkedés fő tartalmáról

A HEF OP 3.5.1. „Korszerű felnőttképzési módszerek kifejlesztése és alkalmazása” című központi programterv rövid összefoglalója a szakértői értékelések, a Minősítő Testületi ülések megállapításai szerint kibővített programtervezet, valamint az azt kiegészítő szakmai anyagok alapján (menedzsment leírás, GANT diagram) készült.

1. A felnőttképzés fejlesztésére irányuló 3.5.1. projekt fő módon az RKK-hálózatban – mint központi költségvetési felnőttképzési intézményekben – alkalmazandó program- és tananyagfejlesztésekre irányul, két releváns igénynek megfelelően.

1.1. A fejlesztés egyik csoportja a - statisztikai adatok alapján bizonyítottan - piacképes programok és tananyagok fejlesztésére irányul, elsősorban

- az RKK-kal szemben támasztott jelenlegi, konkrét munkaadói és felhasználói (réteg) igények fokozottabb érvényesítésével,
- a korszerű oktatás-, és képzés-technológia (e-learning) általános alkalmazásával,
- az egyéni igények maximális kielégítésének igényével (megelőző tudás-szint figyelembe vétele), valamint
- az egységes, egyenértékű hálózati bevezetés megvalósításával.

Ez a fejlesztési program-csoport alapvetően három rész-programból áll.

a) Az egyik rész-program keretében olyan szakképesítő programok tartalom- és tananyagfejlesztésére kerül sor, amelyek az RKK-k hálózatában funkcionáló, *a helyi és a regionális munkaadói szükségleteket elégítenek ki.*

A 98 db képzési program és tananyag fejlesztése az OKJ-ban szereplő szakképesítés megszerzésére irányulnak. A kidolgozásra javasolt valamennyi képzési program keresett a munkaerő-piacon, a képzőközpontok statisztikai alapján későbbi elhelyezkedést és megélhetést biztosító programok, amelyek korszerűsítésre és a felnőttképzési követelményekhez való megfeleltetésre szorulnak.

E programok száma egyrészt azért ilyen jelentős, mert az RKK-k programválasztékának legnagyobb részét jelenleg az OKJ-ban szereplő programok alkotják, másrészt a több száz OKJ-s képzési programból a legkurrensebbek kerültek kiválasztásra. A fejlesztendő programok, és tananyagok számának meghatározásánál természetesen a többi fejlesztési

rész-program költségigényét is figyelembe kellett venni. A konkrét programok az RKK-k egyeztetett vállalása alapján kerültek kiválasztásra.

Meg kell jegyezni, hogy ezen programok – az érvényes szakmai és vizsgakövetelmények alapján – a felnőttképzés korszerű követelményeinek és módszereinek figyelembe vételével kerül kidolgozásra. Mivel a felnőttképzés célcsoportjai életkorban, tapasztalatban és tudásban is rendkívül eltérőek, a programoknak megfelelően rugalmasnak kell lenniük, ugyanakkor a felnőtt tanulókat azonos végső tudáshoz (illetve sikeres vizsgához) kell tudni eljuttatni. Ennek biztosítására kidolgozásra és bevezetésre kerül egy megelőző tudásmérési modell, illetve eszköztár, amely a szakmai képzési programot megelőzően, kötelezően kerül alkalmazásra, megvalósítva a felnőttképzési törvény vonatkozó előírását.

Valamennyi kidolgozásra javasolt, akkreditálásra kerülő *program megfelel a jelenlegi munka-erőpiaci regionális és országos keresletnek*. A kidolgozott programok az RKK-k hálózati program-adatbázisába kerülnek, így igény esetén az ország bármely területén a kidolgozott tartalommal, vagy – moduláris szerkezetük révén - viszonylag kismértékű átdolgozás után indíthatók.

- b) A másik rész-program tartalmazza a ***hátrányos helyzetű rétegek helyi és regionális szintű munkavállalói szükségleteit*** kielégítő képzési programok fejlesztését, amely az OKJ-ban szereplő, illetve azon kívüli (akkreditált, vagy a projekt során akkreditálandó) kb. 40, általános iskolai végzettséget nem igénylő szakképesítő program fejlesztésére irányul.

E programok száma azért 38, mert az OKJ közel ennyi olyan szakképesítést tartalmaz, amelyek elsajátításához nem szükséges általános iskolai végzettség, ellenben speciális rásegítő, felkészítő programokkal a halmozottan hátrányos helyzetű rétegek is sikerrel végezhetik el. (A képzés szempontjából hátrányos helyzetűeknek – többek között – azok tekinthetők, akiknek nincs befejezett általános iskolai végzettsége).

E rész-program indokoltságát illetően meg kell jegyezni, hogy kiemelt cél az esélyegyenlőség növelése, a képzésbe nehezen bevonható rétegek megszólítása, képzésbe történő bevonása, benntartása és eljuttatása valamely, ún. piacképes szakképesítés megszerzéséig. A tudás-szakadék egyre tömegesebben érint jelentős rétegeket, cizellálódik maga a „hátrányos helyzetű” réteg is. Akik hiányos alapképzettségűek, szinte determináltan kirekesztődnek a piacképes szakmákat nyújtó képzésekből, mert ahhoz, hogy ezekhez hozzájussanak és eredményt érjenek el, mindenképpen szükséges, hogy egyéb programok, részképzések segítségével szocializációs, életvezetési és tanulási technikákra koncentrált hathatós segítséget kapjanak.

A megvalósuló rész-program eredményeként elsősorban a felnőttképzés állami intézményrendszere terjesztheti ki hatókörét az eddig ellátatlan területekre és társadalmi rétegekre. A felnőtt tanulók nagyon vegyes összetételű csoportot alkotnak, szükségleteik is nagyon különbözőek, ezért a kidolgozásra kerülő programokban érvényre juttatjuk a korszerű andragógiai követelményeket; figyelembe vesszük a felnőttek eltérő tanulási szokásait, beszámítjuk korábbi munka- és élettapasztalataikat. A halmozottan hátrányos rétegeknél különösen fontos, hogy a befektetett energia minél előbb megtérüljön, hogy megszerzett végzettségük a munkaerőpiacon elhelyezkedést, ezáltal biztos jövedelmet nyújtson. A befektetett idő és pénz itt más dimenziókban is megtérül, mert nemcsak a munkaerő válik értékesebbé, de megváltozik az érintettek életminősége, gyermekeik motiváltsága. A képzés ilyen eredménye tehermentesíti az egyre inkább tartós ellátásra berendezkedett, ezért túlterhelt és költséges szociális ellátó rendszert. A munkához jutás lehetősége emeli az egyének társadalmi presztízsét, csökkenti a velük szembeni előítéletet.

Az a) és b) rész-programokban foglalt fejlesztésekkel kapcsolatban megjegyezzük, hogy amennyiben ezeknek a szakképesítéseknek a tartalma a 3.2. intézkedés eredményeként olyan mértékben fog megváltozni, hogy az jelentősen el fog térni az RKK-k által preferált, jelenlegi helyi munkaadói igényektől, akkor a kurrens szakképesítő programokat a projekt keretén belül akkreditáltatni fogjuk a vonatkozó jogszabályok szerint.

c) Harmadik rész-programként az előző réteg-programokhoz kapcsolódnak **a pályorientációs tan- és tréninganyag, illetve felzárkóztató programfejlesztések.**

A fejlesztés célcsoportjait figyelembe véve 4 db. pályorientációs, álláskereső technikákat tanító, mentálhigiénés program kidolgozását tervezzük: az általános iskolát el nem végzett, az általános iskolát végzett, a középiskolai végzettséggel rendelkezők, és a felsőfokú végzettségűek számára.

E rész-program indokoltságát illetően meg kell jegyezni, hogy a felnőtt lakosság rendkívül heterogén abban a tekintetben is, ahogyan a képzésekhez viszonyulnak, amennyire tájékozottak lehetőségeikről, lehetséges életútjukról. Ahhoz, hogy döntéseik és választásaik megalapozottak legyenek, megfelelő tájékoztatásra van szükségük, ezt a tájékoztatást segíti majd a kidolgozásra kerülő pályorientációs anyag.

A rész-program megvalósítása során kidolgozásra kerül 5 db. közismereti felzárkóztató program és tananyag, a szakmatanuláshoz nélkülözhetetlen alaptantárgyak köréből (magyar nyelv, matematika, fizika, kémia, biológia).

E rész-program indokoltságát illetően meg kell jegyezni, hogy a korábbiakban említett - elsősorban a tudásban és tanulási technikákban megmutatkozó - deficitek ledolgozását segítik a felzárkóztató és felkészítő programok, amelyek a képzési programokhoz hasonlóan építenek a már meglévő élettapasztalatra, de kompenzálják a többéves felejtés folyamatát, illetve segítenek megszerezni a szakmatanuláshoz minimálisan szükséges közismereti alapokat. Ezek nélkül a kiegészítő, képzésre „rásegítő” programok nélkül kétségessé válik a képzés eredményessége; a tanulási nehézségek, a motiválatlanság, a nem elég biztos szakmai jövőkép miatt a sokan nem fogják befejezni tanulmányaikat. A felnőttképzésben eddig nem általánosan alkalmazott módszerek és eszközök használatával, a képzés komplexitásával (előzetes tudás-mérés és beszámítás, pályorientáció, közismereti felzárkóztatás, egyéni segítség, egyéni tanulási utak kijelölése, a távoktatás lehetősége) olyan rétegek számára is elérhetővé és sikeressé tehetővé válik a felnőttképzés, akik egyedi problémáik miatt eddig nem jutottak képzéshez, vagy különböző okok miatt kénytelenek voltak abbahagyni azt.

1.2. *A másik fejlesztési irány új munkaadói, illetve munkaerő-piaci igényeket kielégítő program-, és tananyag-fejlesztésekre irányul, amelyeket eddig nem tudtak a képző központok teljesíteni, illetve nem volt lehetőség egyenértékű, az egész hálózatban egységesen alkalmazható fejlesztésre, most viszont ez a támogatás lehetővé teszi.*

Ez a fejlesztési program-csoport alapvetően két rész-programból áll.

a) Az egyik rész-program keretében olyan szakmai képzési programok tartalom- és tananyagfejlesztésére kerül sor, amelyek az RKK-k hálózatában funkcionáló, *helyi és regionális munkaadói szükségleteket elégítenek ki, de az adott szakmai képzés nem szerepel az OKJ-ben.* Ezeket a szakmai képzéseket munkakör-elemzésen alapuló, moduláris felépítésű program-, és tananyagfejlesztés alapján realizáljuk.

E programok tervezett száma 51 db., melyeket a kísérleti kipróbálás és korrigálás után - a projekt keretében – akkreditáltatunk.

A programok száma egyrészt azért jelentős, mert a munkaadói szakmai képzési igények korszerű programmal és tananyaggal történő kielégítésére eddig nem volt jelentős fejlesztési forrás, másrészt a kilenc régióban viszonylag nagy számú munka-erőpiaci igényt tartanak nyilván az RKK-k, és ebből kellett egy reálisan kielégíthető program-számot meghatározni a rendelkezésre álló anyagi források figyelembe vételével.

E rész-program indokoltságát illetően meg kell jegyezni, hogy a felnőttképzés korszerű programok segítségével képes rugalmasan alkalmazkodni a munka-erőpiaci igényekhez és előrejelzésekhez. A munkaadói igényeknek sokszor nem a teljes - az OKJ-ban nyilvántartott szakképesítések alapján kidogozott - szakképesítő programok tudására, hanem részfolyamatok, korszerű technológiák ismeretére van szükség, amelyhez szükségtelen teljes központi program tanulása. Ezek a szakmák vagy részterületek szintén előzetes tudásra vagy gyakorlatban elsajátított munkatapasztalatra építenek, korszerű és igény szerint bővíthető ismereteket tartalmaznak. Bizonyos szakmai területeken rendkívül gyorsan változnak a követelmények, gyors, célorientált, a meglévő tudásbázisra építő programokra van szükség, melyek további fejlődés során könnyen átdolgozhatók, kibővíthetők.

Valamennyi kidolgozásra javasolt, akkreditálásra kerülő program megfelel a jelenlegi munka-erőpiaci regionális és országos keresletnek. A kidolgozott programok az RKK-k hálózati program-adatbázisába kerülnek, így igény esetén az ország bármely területén a kidolgozott tartalommal, vagy – moduláris szerkezetük révén - viszonylag kismértékű átdolgozás után indíthatók.

- b) A másik rész-program keretében ***e-learning program-, és tananyagfejlesztésekre*** kerül sor, azon szakképesítések vonatkozásában, amely a legkurrensebbek a távoktatás, illetve az Internet-alapú tanulás szempontjából, és természetesen még nem kerültek kifejlesztésre.

Ezen programok tervezett száma 25 db., melyeket a kísérleti kipróbálás és korrigálás után - a projekt keretében – akkreditáltatunk.

E programok száma egyrészt azért nem túl nagy, mert ez az oktatástechnológia viszonylag drága, így a projekt összköltség-keretén belül kellett „gazdálkodni”, ebből következően csak a tartós munka-erőpiaci szükségletet kielégítő képzési igényeket lehetett figyelembe venni. Ugyanakkor a 25 program kifejlesztése rendkívül jelentős eredmény lesz, tekintve, hogy teljes szakképesítést nyújtó e-learning programok száma ma még csekély.

E részprogram indokoltságaként meg kell jegyezni, hogy az e-learning további, várt „nyeresége” felhasználói oldalról az életen át tartó tanulás (Lifelong Learning) szemlélet megerősítésének „kézzelfogható” eszköz-megjelenése. Ez magába foglalja azt az új tanulási módszereket feltételező viselkedésmódot is, amellyel a munkavállalók a kiépítendő tudásalapú társadalom munkaerőpiacán jó eséllyel helyezkedhetnek el. Az e-learninges szakmatanulás természetesen leghatékonyabban az elméletigényes szakmák esetén valósítható meg maradéktalanul, tapasztalataink azonban azt bizonyítják, hogy bizonyos tartalmak jól taníthatók elektronikus tananyagként feldolgozva. (Ilyen pl. az anyagismeret, elméleti szakmai ismeret.)

Figyelemre méltó, hogy ezzel a tanulási módszerrel olyanok is bevonhatók a tanulásba, biztosítva számukra az esélyegyenlőséget, akik mozgásban akadályozottak, betegségük miatt megváltozott munkaképességűek, egyéni élethelyzetük okán helyhez kötöttek, vagy olyan munkájuk van, amely nem teszi lehetővé a képzőhelyek látogatását. Mivel az e-

learning programoknak e fenti előnyükön túl, még az is követelménye, hogy különböző tanulási utakat biztosítson, valamint, hogy azonnal mérhetővé tegye - gyakorló és ellenőrző tesztekkel - a pillanatnyi tudást, maximálisan alkalmazkodni tud a tanulók sokféle igényéhez, sokkal inkább, mint a hagyományos tananyag.

A *programfejlesztői oldalon elvárt nyereség* a helyi szakmai műhelyek módszertani színvonalának emelkedésében mutatkozik meg. Egy-egy NFI-, illetve RKK-fejlesztő csoport az előzetesen, közösen kidolgozott módszertan alapján a legkorszerűbb megoldásokkal katalizálhatja mind a helyi, mind az országos szinten az e-learning fejlesztéseket. Ez egyfajta minőségbiztosítást is jelenthet a tananyagfejlesztésben.

Valamennyi kidolgozásra javasolt, elkészülő e-learning program az RKK-k hálózati program-adatbázisába kerül, így megkezdődik egy korszerű, bővíthető, megfelelő minőségbiztosítási követelményeknek eleget tevő tananyagtár létrehozása, amelyet a konzorciumi hálózat tagjain túl a felnőttképzési intézmények is igénybe vehetnek a jövőben.

2. Kísérleti programok

A felnőttképzés fejlesztésére irányuló 3.5.1. projekt nem csak fejleszti, illetve kidolgozza program- és tananyag rendszereket, hanem azok jelentős részét kísérleti – alap- és kontroll csoportokban – kipróbálja, illetve korrigálás után véglegesíti és bevezeti.

2.1. Kísérleti képzések

A pályázat „Feladat-, és költségtervezés” című melléklete tartalmazza a 144 db. *kísérleti képzés* csoportosítását. Azokat összegezve, az alábbi táblázat tartalmazza e képzések megoszlását az alapvetően új típusú (e-learning, felzárkóztató, pályaorientációs), vagy kiemelt jelentőségű (hátrányos helyzetűek) fejlesztésekben. (Az utolsó két oszlop a következő adatelemzéshez tartozik!).

	Fejlesztési téma	Fejlesztett program (db)	Alap- képzés (db)	Kontroll- képzés (db)	Σ (db)	Eszközigényes	Kevésbé eszközigényes
1	Hátrányos helyzetűek	38	38	38	76		76
2	E-learning	25	25	25	50	50	
3	Felzárkóztató	5	5	5	10		10
4	Pályaorientációs	4	4	4	8		8
	Összesen	72	72	72	144	50	94

2.2. Kísérleti képzésben résztvevők száma

A *kísérleti képzésben résztvevők száma* 2380 fő. Ez a létszám a pályázat „Feladat-, és költségtervezés” című melléklete szerint lett tervezve, az előző pontban lévő táblázat alapján, amely összegezte a kísérleti képzéseket.

A résztvevők számát a képzés eszközigényessége szerint differenciáltuk: az eszközigényes (e-learning) képzésnél csoportonként 10 fővel, a többi szakmai képzésnél csoportonként 20 fővel kalkuláltunk (az átlagos csoportlétszám 15 főre adódik).

A 2.1. pontban lévő táblázat utolsó előtti oszlopa alapján $50 \cdot 10$ a fő = 500 fő, az utolsó oszlop alapján $94 \cdot 20$ a fő = 1880 fő, mindösszesen 2380 fő adódik.

3. Képzők képzése

A felnőttképzés fejlesztésére irányuló 3.5.1. projekt jelentős tanár-továbbképzési részprogrammal rendelkezik, amely két célra irányul, egyrészt elterjeszti a kilenc képző központ vonzáskörzetében a teljes projekt eredményeit, másrészt négy fő témakörben, - összesen 17 rész-témában- továbbképzési tananyagot és konferencia-programot dolgoz ki és valósít meg. Ez részprogram-rendszer az NFI és az RKK-k szakmai együttműködésével valósul meg.

3.1. Célcsoportonkénti továbbképző programok

A pályázat 1. számú mellékletének 1. pontja szerint 4320 fő részvételét terveztük célcsoportonkénti továbbképzésben. A kilenc RKK szervezésében megvalósul a kidolgozott és kísérletileg kipróbált képzési programok disszeminációja a nem állami képző intézmények, szervezetek

- menedzserei,
- szervezői
- oktatói

körében, vagyis **három célcsoportban.**

A *disszemináció formája két illetve három napos szakmai konferenciák* rendezése a regionális képző központok körzetében (9 helyszínen), összesen **négy szakmai csoportban.**

A szakmai csoportok, illetve a konferenciák időtartama a következő:

- I. A 15 OKJ-s szakmacsoportban illetve az akkreditálandó programok csoportjában kidolgozott képzési programok ismertetése (3 napos konferenciák)
- II. A hátrányos helyzetűek számára kidolgozott programok és az előzetes tudás mérés elvi és módszertani fejlesztési eredményeinek ismertetése (2 napos konferenciák)
- III. A távoktatási programok és a felnőttképzési adatbázis fejlesztés eredményeinek ismertetése (2 napos konferenciák)
- IV. A felzárkóztató és kiegészítő programok fejlesztési eredményeinek ismertetése (2 napos konferenciák)

Részvételi adatok

Egy-egy szakmai konferencián átlagosan **40 fő** részvételét tervezzük.

Az alprogram összefoglaló táblázata:

	A	b	c	d	e	F	G
Szakmai csoport	Célcsoportok száma	Helyszínek száma	Összes konferencia	Egy konferencia időtartama (nap)	Összes nap	Részvevők száma	Összes résztvevő
			a * b		a * b * c		a * b * f
I.	3	9	27	3	81	40	1080
II.	3	9	27	2	54	40	1080
III.	3	9	27	2	54	40	1080
IV.	3	9	27	2	54	40	1080
Összesen	-	-	108	-	243	-	4320

Egy célcsoport 3 napos foglalkozása 1 konferenciát jelent. A szervezői törekvés arra fog irányulni, hogy minél több intézményből, a nagyobb intézményekből pedig többféle szakember (menedzser, szervező, tanár/oktató) is eljöjjön a konferenciákra, a projekthez kapcsolódó információk, tapasztalatok minél szélesebben terjedjenek.

3.2. Tanár- és szakember továbbképző programok

A pályázat 1. számú mellékletének 2. pontja szerint 2400 fő részvételét terveztük szakember-továbbképzési rendszer keretében, mely az NFI szervezésében valósul meg.

A továbbképzési tananyag témakörei

A tananyag alapvetően a HEF OP 3.5.1. intézkedés megvalósításának elméleti és gyakorlati eredményeit valamint a hazai felnőttképzés elméleti-módszertani fejlesztését, az unió felnőttképzési dokumentumait és az európai felnőttképzési kutatások eredményeit ismerteti meg a célcsoportokkal.

A továbbképzések **négy témacsoportban** zajlanak:

- modellek,
- felnőttképzés,
- EU,
- kísérleti megvalósítás,

illetve **három helyszínen**:

- Budapest,
- Debrecen,
- Székesfehérvár.

2-2 napos konferenciák keretében.

Részvételi adatok

Egy-egy szakmai konferencián átlagosan 200 fő részvételét tervezzük.

Az alprogram összefoglaló táblázata:

	a	b	c	D	e	f
Témacsoport	Helyszínek száma	Napok száma	Részvevők száma	Összes konferencia	Összes nap	Összes résztvevő
					a * b	a * c
I.	3	2	200	3	6	600
II.	3	2	200	3	6	600
III.	3	2	200	3	6	600
IV.	3	2	200	3	6	600
Összesen	-	-	-	12	24	2400

A továbbképzési konferenciák keretében az a cél, hogy a résztvevők a saját érdeklődésüknek megfelelően válasszák ki az őket érdeklő témákat. Amennyiben az érdeklődés túlmegy a projekt lehetőségein, külön szervezésben folytatjuk a továbbképzést.

4. „A felnőttképzés információs rendszere” elnevezésű alkomponens rövid ismertetése

4.1. Előzmények:

A felnőttképzési igények kielégítésének egyik alapvető problémája, hogy nem áll rendelkezésre a szükséges döntések meghozatalához elegendő adat, illetve információ sem a tanulni szándékozó felnőttek, sem a munkaadók, sem a munkaügyi szervezet, sem a képző szervezetek vonatkozásában.

Ennek főbb okai:

- a munkaerő-piaci és a képzési adatok feldolgozása nem kellően részletezett,
- a részletes képzéstervezési metodikák nem eléggé ismertek,
- a feldolgozott adatok és információk csak szűk körben hozzáférhetőek,
- a tanulni szándékozó felnőttek nem kapnak szakszerű segítséget a képzési információk értelmezéséhez.

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) modernizációjának tervezésekor a regionális képző központok az Oktatási Minisztérium irányítása alatt működtek, nem tartoztak az ÁFSZ-hez. A felnőttképzés irányítása, valamint a felnőttképzést érintő statisztikai adatgyűjtések szintén az Oktatási Minisztérium feladatkörébe tartoztak. A regionális képző központok csak 2002-ben, a 4/2002. (X. 17.) FMM rendelet alapján kapcsolódtak a munkaügyi szervezethez. Ez az oka, hogy kimaradtak az ÁFSZ modernizációját célzó programokból (HEF OP 1.2. intézkedés, az ÁFSZ informatikai stratégiája). Hasonlóképp kimaradt a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásával kapcsolatos feladatcsoport is, ami a Felnőttképzési törvény (2001. évi CI. tv.) 2003. évi módosítása, illetve a 48/2001. (XII. 29) OM rendeletet módosító 5/2004. (II. 24.) FMM rendelet alapján 2004. január 1-jétől az ÁFSZ intézményeinek feladata. A nyilvántartás vezetését a rendeletben kijelölt megyei munkaügyi központok, az adatok éves összesítését, továbbá a beszámolók feldolgozását a Foglalkoztatási Hivatal végzi. Szintén a Foglalkoztatási Hivatal feladata a nyilvántartás adatainak hozzáférhetővé tétele és negyedévenkénti frissítése az FMM honlapján.

4.2. Az adatbázis létrehozásának szükségessége

A Felnőttképzési törvény és végrehajtási rendeletei módosították a Foglalkoztatási Hivatal, a megyei munkaügyi központok és a regionális képző központok feladatkörét, új feladatok és prioritások jelentek meg. Azzal, hogy a felnőttképzés állami intézményrendszere a Foglalkoztatási Hivatal szakmai irányítása alatt működik, a megyei munkaügyi központok pedig átvették az OKÉV-től a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartását, az FH tevékenységei között nagyobb hangsúlyt kapott a felnőttképzés, mint a foglalkoztatáspolitikai egyik legfontosabb eszköze.

Magyarországon évről évre többen kapcsolódnak be a felnőttképzésbe. A felnőttképzést folytató, regisztrált intézmények száma közel ötezer, a hallgatók száma éves szinten százezres nagyságrendű. A regionális képző központok a magyar felnőttképzés meghatározó intézményei, alapszintű működésüket az állami költségvetés finanszírozza. Az alapításuk óta eltelt másfél évtizedben – az Európai Unió tagállamaiban és Kanadában megismert felnőttképzési és tananyag-fejlesztési módszerek eredményeképp – hatalmas szellemi tőke halmozódott fel az intézményekben. Képzési programjaik és saját fejlesztésű tananyagaik

összegejtése és elérhetővé tétele társadalmi érdek. Az adatbázis és a tervezett keretrendszerek (e-learning, digitális könyvtár) létrehozásával ezek az anyagok elérhetővé válnak a felnőttképzés szereplői számára, jelentősen javítva a felnőttképzés minőségét. Az adatbank tájékoztatást szolgáló elemi a felnőttképzés szereplői mellett a döntéshozók és a kutatók munkáját is segítik.

A regionális képző központok adatszolgáltatásának egységesítésére fennállásuk óta történtek kezdeményezések, de ezek eredménye nem megfelelő. Alapításukkor a Munkaügyi Minisztérium a Mikrovolán Elektronikát bízta meg az RKK-k információs rendszerének kialakításával. A képzési adatbázis részben létrejött, de nehézkesen és sok hibával működött, tényleges beüzemelésére sohasem került sor. Adattartalma a jogszabály változások és a feladatok átalakulása miatt ma már használhatatlan. A vezetői információs rendszert még kísérleti szinten sem sikerült létrehozni. A másik komolyabb próbálkozás 1997–1998-ban történt, amikor az Integra Rt. kapta a megbízást egy egységes informatikai rendszer kialakítására, valamint a MüM hatáskörébe tartozó adatbázisok harmonizálására. A rendszerterv elkészült, megvalósítására azonban a kormányváltás miatt nem került sor.

A felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartását 1997–98-ban a megyei munkaügyi központok végezték, az éves összesítés a Budapesti Munkaerőpiaci Intervenciós központ feladata volt. Beszámolók ebben az időszakban még nem voltak. A kormányváltást követően a nyilvántartás vezetését az OKÉV regionális igazgatóságai vették át, az adatok feldolgozása pedig a Nemzeti Szakképzési Intézet feladata lett. 2002-ben a nyilvántartás vezetése továbbra is az OKÉV intézményeinél maradt, az éves összesítés és a beszámolók feldolgozását azonban – létrehozását követően – a Nemzeti Felnőttképzési Intézet kapta feladatul. 2003. január 1-jétől a nyilvántartás vezetése és az éves összesítések, valamint a beszámolók feldolgozása is az Állami Foglalkoztatási Szolgálat intézményeihez került. A többszöri migráció következtében az adattartalom sérült, részben hiányos, részben a nyilvántartott intézmények adataiban bekövetkezett változások miatt hibás, teljes tartalmi átvizsgálást igényel.

A nyilvántartás adatainak feldolgozását segítő szoftver kifejlesztésére az elmúlt években mindkét minisztérium (MüM, OM) adott megbízást cégeknek, a szoftver azonban ismereteink szerint nem készült el.

A regionális képző központok képzési programjainak, tananyaginak elérhetővé tételére csak koncepcionális szinten történtek kezdeményezések.

A leírtak alapján – a HEF OP 3.5.1. részeként – olyan adatbázis létrehozását terveztük, ami a felnőttképzés szereplői (intézmények és hallgatók) számára naprakész, széleskörű információt szolgáltat, továbbá hozzáférést biztosít korszerű tananyagokhoz és módszertani anyagokhoz. Az adatbázis beüzemelését követően elérhetővé válnak a felnőttképzésre vonatkozó statisztikai adatok, a képzési programok, tananyagok, módszertani anyagok, javul a távoktatáshoz való hozzáférés lehetősége, jelentősen bővíthet a távoktatásba bekapcsolódók köre. A regionális képző központok az ÁFSZ részeként, hálózatban működnek, a tevékenységükre vonatkozó naprakész adatok – jogosultsági szintekhez kötve – elérhetővé válnak az érintett munkatársak számára. A hatósági nyilvántartások adatai az átvizsgálást követő korrekció után hitelesnek tekinthetők. Az adatbank hozzájárul a magyarországi felnőttképzés minőségének és a szolgáltatások színvonalának növeléséhez.

4.3. A HEF OP 1.2. és a HEF OP 3.5.1. intézkedés kapcsolata

Bár elnevezésében megegyezik, tartalmában eltérő a felnőttképzés információs rendszere a két intézkedésben. Ahogy az 1. pontban leírtuk, az ÁFSZ modernizációjának tervezésekor a regionális képző központok helyzete még bizonytalan volt, a felnőttképzést folytató

intézmények nyilvántartása pedig nem tartozott az ÁFSZ intézményeinek feladatkörébe. Emiatt a HEF OP 1.2. intézkedésben sem jelent meg.

A HEF OP 1.2. intézkedés 1.1.4.7. projektje kapta a „Felnőttképzési információs rendszer fejlesztése” elnevezést. Miután az egész programterv a munkaügyi központok és a Foglalkoztatási Hivatal fejlesztésére irányul, logikusan következik, hogy ezt az információs rendszert a munkaügyi központok feladatkörének megfelelően kell értelmezni. Az adatgyűjtés és -szolgáltatás az egyes munkaügyi központokkal kapcsolatban álló képzőkre, a támogatott képzésekre, a munkaügyi központokkal kapcsolatban álló hallgatókra, a munkaügyi központok által bonyolított munkaerő-piaci programokra és azok adataira vonatkozik. Nem tartalmazza a kapcsolatrendszerükön kívül álló felnőttképzés adatait, a regionális képző központok adatait (kivéve a munkaügyi központok által megrendelt tanfolyamokét) és nem tartalmazza a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásával kapcsolatos feladatokat.

Hasonlóképp nem szerepel a programtervben a kimaradt feladatok végrehajtásához szükséges infrastruktúra sem. A hardverfejlesztés és az adatstruktúrák, kódrendszerek egységesítése szintén csak a munkaügyi központoknak és a Foglalkoztatási Hivatalnak a tervezés időszakában meglévő feladat-ellátásához szükséges fejlesztést vette figyelembe.

A HEF OP 3.5.1. intézkedés keretében olyan adatbázis kialakítását terveztük, amely komplex módon tartalmazza a felnőttképzés működéséhez és működtetéséhez szükséges valamennyi információt és háttéranyagot. Tervezésekor felmértük a rendelkezésre álló infrastruktúrát (FH, képző központok, NFI) és a jelenleg működő adatszolgáltatásokat (RKK, felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartása). Az alkalmazott technikák és technológiák, valamint a többszörös programmodosítások miatt új, integrált informatikai rendszer kialakítása szükséges. Csak az önálló programmodulok egységes rendszerré szervezése, valamint a központi adatbázisok használatának fokozatos bevezetése vezethet el egy korszerű, integrált informatikai rendszerhez.

A projekt csak akkor lehet eredményes, ha egy szervezet (programterv szerint az FH) biztosítja az integrált, központi adatbázisokat használó informatikai rendszer fejlesztését és működését. A működtetéshez szükséges infrastruktúra (szerverek) beszerzése része a projektnek, de komponens szinten nem haladja meg a 10%-os limitet, és a konzorciumi partnerekkel egyeztetett módon került tervezésre. A szerverek az FH-ban, NFI-ben és a 9 regionális képző központban kerülnek elhelyezésre (hasonlóképp, ahogy az 1.2.-es intézkedésben az FH-ban és a munkaügyi központokban). A tervezéskor figyelembe vettük az FH-ban meglévő, illetve az 1.2. intézkedés költségvetésében tervezett hardvert, így a 3.5.1. programtervében szereplő eszközbeszerzés az FH vonatkozásában csak a legszükségesebb kiegészítéseket és egy – később bővíthető – minimális kiépítettséget jelent.

Összességében tehát nincs átfedés az 1.2. és a 3.5.1. intézkedés tartalmában.

4.4. A HEF OP 3.5.1. intézkedésben tervezett adatbázis tartalma

a) A felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartása

A nyilvántartás vezetése 2004. január 1. óta az 5/2004. (II. 24.) FMM rendelet alapján a rendeletben kijelölt megyei munkaügyi központok feladata. A nyilvántartott intézmények adatainak éves összesítését és a beszámolók feldolgozását ugyanezen rendelet alapján a Foglalkoztatási Hivatal végzi.

A már ismertetett többszörös migráció miatt az adattartalom teljes, tételes átvizsgálásra és korrekcióra szorul. A hitelesség igénye mellett az is indokolja a nyilvántartás felülvizsgálatát, hogy a készülő FMM rendelet értelmében az intézmények ellenőrzése is a kijelölt munkaügyi központok feladata lesz.

A nyilvántartás adatainak éves összesítésére és a beszámolók feldolgozására szoftvereket kell fejleszteni. Az összesítő szoftvernek alkalmasnak kell lennie az adatok negyedévenkénti feldolgozására (megjelenítési kötelezettség az FMM honlapján) és az adatok alkalmankénti, napi szűrésére is (az FMM vezetői és munkatársai rendszeresen kérnek adatokat).

Mivel a képző intézmények nyilvántartása tartalmazza az egyes intézmények szolgáltatásait is, széleskörű elérhetősége segítséget jelent az érdeklődőknek a megfelelő intézmény, tanfolyam kiválasztásában, a képző intézményeknek pedig a piaci helyzet megítélésében, az éves képzési tervek elkészítésében. Statisztikai, kutatási célokat is szolgál.

b) Az iskolarendszeren kívüli szakképzés befejezésének adatgyűjtése (OSAP)

Tájékoztat a képzések szerkezetéről, a résztvevők számáról, a hallgatók nemek és életkor szerinti összetételéről, földrajzi megoszlásáról. Statisztikai célú adatgyűjtés, de az irányítók és fenntartók, kutatók számára is hasznos információkat tartalmaz.

Az adatokat a munkaügyi központok gyűjtik és az FMM Felnőttképzési Főosztályának munkatársa dolgozza fel. A fejlesztést természetesen a minisztérium illetékeseinek bevonásával kívánjuk megvalósítani, az adatgyűjtés azonban annyira meghatározó része a felnőttképzésnek, hogy mindenképp indokolt a felnőttképzési információs rendszerbe történő integrálása és a projekt keretében történő fejlesztése.

c) A regionális képző központok képzési információs rendszere

Mivel a regionális képző központok alapszintű működését az állami költségvetés finanszírozza, fontos, hogy tevékenységük értékelése, a munkaerő-piaci programokhoz kapcsolódó, kötelezően ellátandó feladataik meghatározása és finanszírozása megfelelő indikátorok alapján történjen. Ehhez a tevékenységükről folyamatos, teljes körű adatszolgáltatás és adatfeldolgozás szükséges. Ezt biztosítja a tervezett információs rendszer.

d) Képzési programok

A regionális képző központok képzési programjainak, valamint a Nemzeti Felnőttképzési Intézetnél akkreditált képzési programoknak adatbázisba rendezésével és publikálásával elkerülhetők a párhuzamos fejlesztések, továbbá ellenőrzött, a Felnőttképzési törvény által előírtaknak megfelelő képzési programok válnak elérhetővé valamennyi felnőttképzést folytató intézmény számára.

e) Digitális könyvtár keretrendszer

A regionális képző központokban több száz tananyag(modul) készült az elmúlt években. Ezeknek, valamint az intézkedés keretében kifejlesztésre kerülő tananyagoknak az elhelyezését és elérhetőségét biztosítja a digitális könyvtár keretrendszer. A rugalmas rendszer interaktív, tematikus keresést tesz lehetővé, a hálózaton lévő tananyagot a felnőttképző intézmények egyéni – a képzés sajátosságainak megfelelő – tankönyvek, jegyzetek összeállítására használhatják fel. A könyvtárban elhelyezett tananyag csekély költséggel folyamatosan karbantartható, aktualizálható. Az egyedi igények alapján összeállított tankönyvek – mivel csak a cél eléréséhez szükséges ismeretanyagot tartalmazzák – lényegesen olcsóbbak, mint a kereskedelmi forgalomban kapható szakkönyvek. A keretrendszer statisztikát készít (keresettség mérése) és kezeli a szerzői jogokat is.

f) Távoktatási keretrendszer (e-learning)

A felnőttképzésben résztvevők száma jelentősen növelhető, ha biztosítjuk a térben és időben kötetlen tanulás lehetőségét. A távoktatási keretrendszer ezt a célt szolgálja. Míg a digitális könyvtárban a hagyományos (papíron megjeleníthető, nyomtatható) tananyagok kerülnek elhelyezésre, az e-learning keretrendszer a távoktatásban használható tananyagokat tartalmazza. A rendszer további szolgáltatása, hogy adminisztrálja a hallgató személyi adatait, követi előrehaladását, vizsgáztat, értékeli, előzetes tudásszintet mér. A szolgáltatások köre igény szerint bővíthető (fejleszhető),

g) Szakmaismertető filmek adatbázisa

Az adatbázis kevésbé ismert, de a munkaerő-piacon keresett foglalkozásokat bemutató filmeket tartalmazna. Nincs tartalmi átfedés a HEF OP 1.2. intézkedésben megvalósuló filmekkel. A filmek a szakma(csoport) bemutatása mellett tájékoztatnak arról, hogy milyen készségekre, képességekre van szükség a szakma gyakorlása során, szakmacsoporton belül milyen továbblépési lehetőségek vannak, segítve ezzel a megalapozott pályaválasztást (pályakorrekciót), a pedagógusok és a pályatanácsadók munkáját.

h) Jogszabály gyűjtemény

Az oktatás és a felnőttképzés jogi szabályozása szerteágazó, a tárcák közti feladatváltás miatt gyakran ugyanazt a részterületet több minisztérium által kiadott jogszabály szabályozza. A jogszabály gyűjtemény a felnőttképzésre vonatkozó törvények és rendeletek mellett tartalmazza az Országos Képzési Jegyzéket (a csak iskolarendszerben tanulható szakmák kivételével), a szakmai és vizsgakövetelményeket, továbbá az oktatásszervezés során figyelembe veendő közleményeket, egyéb jogi anyagokat is. A jogszabályok egységes megjelenítése a tájékoztatással fogyasztóvédelmi érdekeket is szolgál.

i) Infrastruktúra

A rendszer működtetéséhez meghatározott infrastruktúra szükséges. A megvalósítandó teljes szolgáltatási rendszer Portal alkalmazás kialakítását igényli, multimédiás adatbázis kezeléssel. Az intézmények és az ügyfelek számára biztosítani kell a folyamatos elérést, ami magas rendelkezésre állással megvalósítandó informatikai rendszert feltételez.

Hangsúlyozzuk, hogy a rendszer kiépítésének költségvetése komponens szinten nem haladja meg a 10%-ot (az engedélyezett limit 30%). Semmi olyan jogszabályt, intézkedést nem találtunk, ami ezt tiltaná. Az IH kérésére hónapokkal ezelőtt megindokoltuk, hogy miért tartjuk feltétlenül szükségesnek a tervezett minimális eszközbeszerzést. Tájékoztatásuk szerint kiküldték az anyagot Brüsszelbe állásfoglalásra, de választ a mai napig nem kaptunk. Érthetetlen a merev hozzáállás azért is, mert ugyanennek az intézkedésnek egy másik komponense (a közművelődési intézmények bekapcsolása a felnőttképzésbe) kizárólag infrastruktúráról szól.

Véleményünk szerint a tervezett eszközbeszerzés megvalósulása nélkül az egész intézkedés öncélúvá válik, mert a kifejlesztésre kerülő tananyagok továbbra is csak szűk körben hasznosulnak, és nem lesznek meg a távoktatás feltételei sem.